

SALMAN
RUSHDIE

CUȚITUL

Reflecții în urma
unei tentative de asasinat

Traducere din limba engleză
și note de Dana Crăciun

POLIROM
2024

Cuprins

Partea I

ÎNGERUL MORȚII

1. Cuțitul.....	11
2. Eliza	40
3. Hamot	77
4. Recuperarea	114

Partea a II-a

ÎNGERUL VIETȚII

5. Întoarcerea acasă	153
6. A.....	191
7. A doua șansă	225
8. Împăcare?.....	256

În acel moment salonul meu de spital reprezenta lumea și lumea era un joc ucigaș. Ca să ies din joc și să mă întorc la o realitate mai amplă, mai familiară, trebuia să trec printr-o serie de încercări atât fizice, cât și morale, la fel ca eroii din toate mitologiile lumii. Sănătatea mea – viața mea – era Lîna de Aur spre care încercam să navighez. În această versiune a poveștii, Argo era un pat de spital, salonul era marea, iar marea era lumea plină de primejdii.

La un moment dat, în acel răstimp de douăzeci și patru de ore după operație, când viața îmi atârna în balanță, l-am visat pe Ingmar Bergman. Mai precis, am văzut faimoasa scenă din *A șaptea pecete*, în care Cavalerul, întors acasă din cruciade, joacă o ultimă partidă de șah cu Moartea, ca să amîne cât se poate de mult inevitabilul șah-mat. Eu eram acela. Eu eram Cavalerul. Iar îndemînarea mea la șah se deteriorase semnificativ din anii facultății încoace.

Centrul de traumatologie de la Hamot nu era un loc liniștit. Din cauza prezenței mele, spitalului îi fuseseră impuse măsuri de siguranță drastice, iar prin clădire patrulau numeroși agenți de securitate. Dacă voia să își ia un sendviș de la cantină, Eliza trebuia să meargă însoțită de un paznic. Dar aici sus, în zona traumatismelor severe, lucrurile erau dureros de dezlănțuite. Dintr-un salon din apropiere cineva zbiera tare, cerînd medicamente, iar din alt salon urla altcineva care poate că primise prea tîrziu îngrijiri medicale. Uneori se auzeau hohote de plîns.

Și, în timp ce trecea pe coridoare pe lângă saloanele cu muribunzi, Eliza nu putea să nu se întrebe dacă asta urma să fie și soarta mea. *Îl vor pune și pe soțul meu într-un sac de plastic negru?*

Era cât pe ce să se întâmple așa. Mai târziu, când s-a văzut clar că voi trăi, și ușurarea medicilor a fost perceptibilă.

— Când v-au adus aici cu elicopterul, n-am crezut c-o să vă putem salva, mi-a spus unul dintre chirurghi.

M-au salvat, dar a fost la mustață.

Alt medic mi-a spus:

— Știți cu ce ați avut noroc? Ați avut noroc că bărbatul care v-a atacat habar n-avea cum să omoare un om cu un cuțit.

O frîntură de amintire cu silueta lui îmbrăcată în negru, lovind sălbatic, ratînd cu puțin. Dar și aproape reușind. Smintitul, furiosul A.

În după-amiaza zilei de 13 august au decis să mă deconecteze de la ventilator. Au smuls coada tatuului, iar senzația a fost la fel de confortabilă precum am zis. Dar după aceea... vești bune, puteam respira bine singur. Și am deschis gura, iar din ea au ieșit cuvinte.

— Pot să vorbesc, am zis.

A fost începutul luptei de recuperare. Pentru Eliza a fost începutul speranței. Trăiam și puteam respira, iar restul avea să se rezolve în timp. (Am refuzat să

spunem *Poate*. L-am refuzat categoric pe „poate“. Nu va exista niciun „poate“. Nu exista decît da.)

Eliza nu a vrut să mă lase singur în salon. Ceilalți au stat cîteva nopți la un hotel din apropiere, după care s-au întors la viețile lor întrerupte. De la Londra a sosit fiul meu Zafar și, cîteva zile mai tîrziu, a ajuns și Sameen. Și-au luat și ei camere la hotel. Eliza însă a stat cu mine. N-a fost ușor. I s-a spus că spitalul se află într-un cartier rău famat. Putea fi riscant să umble singură, chiar dacă mergea numai la două străzi distanță, pînă la un magazin Walgreens, ca să ia ceva provizii.

Salonul avea un soi de poliță lată, tapisată, pe care a folosit-o drept pat. Trebuie să fi fost foarte incomodă, dar cam ăsta a fost momentul cînd Eliza a intrat în modul supererou. N-a arătat nici urmă de durere, de teamă, de epuizare ori stres, n-a arătat decît iubire și putere. În momentul meu de maximă slăbiciune, ea a deveni stînca mea – a noastră – de neclintit. Toată lumea care se apropia trebuia să-i dea raportul: medicii trebuiau să-i explice deciziile luate, asistentele trebuiau să-i descrie cum urmau să mă ajute, iar polițiștii din statele New York și Pennsylvania, precum și agenții FBI care veneau să mă vadă, trebuiau să trateze prima dată cu ea.

A vrut să se asigure că toate cheltuielile de spitalizare aveau să fie acoperite de asigurarea mea

medicală de la New York University. A ajuns pînă la un prodecan de la Facultatea de Arte și Științe, o femeie plină de solitudine, care a verificat că asigurarea va face tot ce trebuie să facă. Eliza începuse deja să planifice întoarcerea noastră la New York. Cît costa o ambulanță aeriană? Va fi plătită prin asigurare? (Nu. Ar fi fost deja prea mult.) Ei bine, asta e. Atunci am putea împrumuta un avion? Întîmplător, aveam cîteva cunoștințe care dețineau avioane particulare – nu erau din lumea literară – și mai știam vreo două persoane apropiate de vreo alte două persoane cu avioane particulare, prin urmare cel puțin trei astfel de oameni ne-au oferit cu generozitate avioanele lor. Dar pînă la urmă această opțiune s-a dovedit prea complicată. Unde erau avioanele? Puteau ajunge la noi cînd vom avea nevoie? Erau dotate cu echipamente medicale? Puteau primi la bord echipamentele medicale de care aveam nevoie, plus un specialist care va trebui să ne însoțească, plus personalul de pază și protecție? Și apoi... nu voiam neapărat să mă simt dator nimănui, indiferent de generozitatea persoanei respective. Am hotărît să facem ce ne puteam permite. Vom merge cu mașina. Eliza a găsit printre angajații de la Hamot persoana care ne putea ajuta să rezervăm o ambulanță socială și să-i găsim pe toți cei care trebuiau să ne însoțească. Tot ea a început să discute cu poliția. Aproape imediat poliția statală din Pennsylvania a acceptat să ne escorteze pînă la granița statului, iar cea din New York, să ne preia de acolo și să ne conducă pînă în New York City. În Manhattan urma să fiu dus la

centrul de recuperare cu care negocia acum Eliza, Rusk Rehabilitation, care făcea parte din sistemul spitalicesc NYU Langone și era unul dintre cele mai bine cotate spitale de recuperare din țară. S-a asigurat că la Rusk există locuri, că vor găsi un loc și că vor avea acel loc pregătit când vom avea nevoie de el.

„Când vom avea nevoie de el“ era încă la mai bine de două săptămâni distanță. Eliza însă se pregătea.

Miezul nopții dintre 14 și 15 august a avut întotdeauna pentru mine o însemnătate aparte. A fost momentul când, în 1947, India și-a dobândit independența, ieșind de sub stăpânirea britanică. A fost, de asemenea, momentul când s-a născut personajul meu Saleem Sinai, antieroul și naratorul romanului *Copiii din miez de noapte*. Obişnuiam să spun că Ziua Independenței Indiei era „ziua de naștere a lui Saleem“. Anul acesta însă Ziua Independenței a dobândit o semnificație mai personală.

Ziua de luni, 15 august, era Ziua a Treia. Ziua în care a fost clar că voi continua să trăiesc. Să spunem: voi fi liber să trăiesc. Adică forma de libertate care mă interesa cel mai mult în acel moment.

Mi se urnise din nou și creierul. Creierul meu fusese scanat de două ori și nu existau urme de vătămare, așa că nu avea nicio scuză să nu funcționeze. Acesta a fost, probabil, cel mai mare noroc al meu:

faptul că, deși pătrunsese atât de adânc, cuțitul dăduse greș – probabil milimetric – în încercarea de a-mi schilodi capacitățile mintale, ceea ce însemna că, pe măsură ce mă recuperam, puteam să rămân eu însumi.

Mi se reduceau dozele de analgezice foarte puternice – când viața ți-a fost salvată în mod miraculos, nu vrei să ajungi dependent de opioide –, așa că vedeniile au încetat, lucru pe care l-am regretat. Mă atașasem de palatele mele din alfabete și de literele aurii care pluteau în văzduh.

— Trebuie să consemnăm toate astea.

Probabil că a fost primul meu gând coerent. N-am știut sigur cum va reacționa Eliza, dar ea a consimțit imediat și cu entuziasm.

— E ceva mult mai important decât mine, am spus. E un subiect mult mai mare.

Mă refeream, evident, la libertate, orice va mai fi însemnând acum acest cuvânt mult încercat. Dar voiam, de asemenea, să mă gândesc la miracole și la felul în care miraculosul năvălise în viața unui om care nu credea că miraculosul există, dar care, cu toate acestea, își petrecuse o viață întreagă creînd lumi imaginare în care el exista. Miraculosul – la fel ca A. și victima sa – traversase o graniță. Trecuse din Ficțiune în Fapt.

Eliza a trimis după echipamentul ei video. L-a primit de la New York după două zile, așa că, începînd din Ziua a Cincea, am putut înregistra informații despre starea mea fizică, despre vindecare, despre gândurile mele legate de atac, despre munca mea, despre ideile mele și despre lume. Eliza este o artistă